

Det kongelige Fiskeri og Kystdepartement
Att: Vidar Landmark
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Drageid 22.03.2013.

1 INNLEDNING OG OPPSUMMERING

Vi viser til Fiskeri- og kystdepartementets (FKD) høringsbrev datert 8. februar 2013 ("Høringsbrevet") hvor et revidert forslag om nytt forvaltningsregime i Hardangerfjorden (Forskriftsforslaget) ble sendt på høring. Tombre Fiskeanlegg AS ("Tombre") inngir med dette sitt høringsinnspill til Forskriftsforslaget.

Tombre har drevet med oppdrett siden 1971 og med produksjon i Hardangerfjorden siden 1988. Med over 40 års erfaring fra næringen har vi gjort oss noen synspunkter om Forskriftsforslaget som vi håper at FKD vil ta med i sine videre vurderinger.

Vi synes det er beklagelig at Tombre ikke er gjort til egen høringsinstans og at høringsfristen er knappe seks uker, uten mulighet for utsettelse. Dette kommer særlig av at det kan reises spørsmål om forskriften i realiteten er et enkeltvedtak rettet mot de selskapene som ligger i Hardangerfjorden. I denne sammenheng må det vektlegges at forskriften vil ha direkte og betydelige virkningen for enkeltsselskaper som med enkle skritt kunne vært identifisert.

Til tross for at vår næringsvirksomhet i Hardanger møter stadig ytterligere innstramminger, er Forskriftsforslaget i en klasse for seg. Den pålagte reduksjonen i produksjon vil innebære at vi blir *fratatt* retten til å produsere i den skala vi gjør i dag. Det vil medføre store økonomiske konsekvenser for Tombre. En slik ekspropriasjon bør være meget vel begrunnet i samfunnsmessige interesser. Etter å ha saumfart høringsbrevet finner vi antakelser og påstander, men ingen *dokumentert begrunnelse* for at Hardanger skal underlegges ytterligere særregulering. Begrunnelsen for Fiskeridirektoratets bekymringsmelding fra 2006 er bortfalt ettersom oppdrett i Hardanger nå er gjennomregulert. Tiltakene som foreslås innført vil dermed utgjøre næringsdiskriminering i form av ubegrunnet regional ekspropriasjon.

Vi er derfor sterk motstander av innføring av Forskriftsforslaget, spesielt med de forslag som foreligger i dag. Behovet for forskriften mangler etter vårt syn et faktabasert kunnskapsgrunnlag, og ivaretas uansett gjennom andre regelsett som forvaltes av Mattilsynet. Det er høyst usikkert om forskriften vil få noen positive effekter for fiskehelse og situasjonen for villaksen. At forskriften vil få store negative samfunnsmessige og bedriftsmessige konsekvenser er imidlertid klart. Forskriftsforslaget fremstår dermed som uproporsjonalt, vilkårlig og svært uheldig.

Det kan stilles spørsmål ved hjemmelsgrunnlaget og lovligheten av å innføre forskriften slik den er sendt på høring. Tombre vil være en pådriver for at næringen og næringsaktører kan få prøvet disse spørsmålene rettslig dersom Forskriftsforslaget mot formodning skulle bli vedtatt.

2 KORT OM TOMBRE FISKEANLEGG AS

Konsernet omfatter selskapene Tombre Fiskeanlegg AS, Quatro Laks AS, Fjord Drift AS og Drageid Laks AS. Vi driver syv matfiskkonsesjoner av 780 tonn og to settefiskkonsesjoner.

Matfiskkonsesjonene gir dermed samlet en MTB-kapasitet på 5460 tonn, og dermed en produksjonskapasitet per år på mellom 7900 til 9000 tonn. Tombre er en mindre, men moderne sjømatbedrift i Hordaland.

Vi har i alt 9 lokaliteter hvorav 3 ligger innenfor grensene av Hardangerfjorden (i Kvam kommune) slik dette er definert i forskriftsutkastet. Resten av lokalitetene er i Samnanger, Fusa, Fedje og Osterøy kommune. Lokalitetene i Hardanger og Samnanger/Fusa er de opprinnelige lokalitetene for Tombre, og vår produksjon i Hardanger utgjør derfor et grunnelement i vår produksjon.

I tillegg til egenproduksjon av smolt kjøper selskapene inn smolt og yngel fra Sævareid Fiskeanlegg AS som vi er deleier av. Konsernet slakter og pakker all vår produksjon ved Hardanger Fiskeforedling AS, eit global Gapp slakteri hvor Tombre har en eierandel. Hele produksjon blir så solgt til ulike vestlandske eksportselskap, hvorav Seaborn AS i Bergen er vår største kunde.

Vi sysselsetter i dag 22 mennesker direkte i våre selskaper og bidrar til sysselsetting av i alt 75 mennesker i Hardanger Fiskeforedling AS og Sævareid Smoltanlegg AS. Vi bidrar til betydelig verdiskaping hos lokale leverandører og er en stolt leverandør av sunn norsk mat som etterspørres over hele verden.

3 NÆRMERE OM KONKRETE VIRKNINGER FOR TOMBRE

3.1 Frysforskriften og andre regelverk

Av 7900 tonn laks produsert i konsernet i 2012 kom ca 1626 tonn fra våre lokaliteter i Hardangerfjorden. I 2011 kom 5130 tonn av vår produksjon fra lokaliteter i Hardangerfjorden. Produksjonen vil selvsagt variere fra år til år fordi vi har utsett på ulike steder forskjellige år, men det er ingen tvil om at Hardangerlokalitetene utgjør en viktig del av vår produksjonsbase. Soneforskriften medfører at vår produksjon er størst i Hardanger i oddetallsår.

Frysinstruksen fra 2008 (og senere forskriftsfesting av de samme prinsippene), har medført at vi ikke har kunnet utvikle vår virksomhet i Hardangerfjorden på optimal måte. I samme periode er soneforskriften innført, som egentlig fremtvinger en omorganisering av lokalitetsstruktur og utstrakt samarbeid mellom aktørene for å finne gode lokaliteter, branngater, synkronisert brakklegging osv. Frysinstruksen virker som en sperre for dette arbeidet, blant annet fordi det er vanskelig å få utvidet enkeltlokaliteter med samtidig nedlegging av andre. Egentlig er frysinstruksen med på å "segmentere" situasjonen i Hardangerfjorden slik den var i 2008, og vanskeliggjør forbedringer som både vi og Mattilsynet arbeider for.

Tombre har imidlertid prøvd å skaffe konsesjoner og lokaliteter utenfor Hardangerfjorden for å innrette seg etter det regimet som er besluttet. I 2010 kjøpte vi Fjord Drift med lokaliteter i Osterfjorden og på Fedje, som har bidratt til en vis utfasing av produksjon fra Hardangerfjorden. Vi har siden sommeren 2011 også hatt inne en søknad om omgjøring av en lokalitet i Sognefjorden fra torskeoppdrett til laks. Vi møter imidlertid betydelig lokal motstand, for eksempel fra kommunen hvor

lokaliteten ligger (Høyanger). I sitt høringsinnspill går kommunen i mot omgjøring med den begrunnelse at det ikke er et selskap hjemmehørende i kommunen som står bak søknaden.

3.2 Nedjustering av konsesjoner

Hvis forskriften innføres forutsettes det at næringen på en eller annen måte skal finne frem til en omforent måte å holde biomassen under 50.000 tonn. Vi stiller spørsmål med om denne måten å drive regelutvikling på (overlate ansvaret til næringen) er heldig. FKD må huske på at havbruksnæringen i Hardangerfjorden ikke består av ett selskap, tvert i mot en rekke selskaper som skal ivareta sine egne interesser. Vi antar at en innføring av forskriften med rask ikrafttreden vil medføre at aktørene ikke vil kunne bli enige om hvor mye den enkelte skal redusere sine utsett. Kanskje vil noen redusere og andre ikke, og resultatet blir at alle blir "tvangsfratatt" konsesjonskapasitet. Tombre er sterk motstander av at det innføres en slik type sanksjon som vi mener ligner på kollektiv straff.

Tombre og Quatro har 5 konsesjoner a 780 MTB klarert på lokalitetene i Hardangerfjorden. Hvis produksjonen i forskriftsområdet blir tilsvarende som i 2012, vil dette kunne medføre en tvangsreduksjon av kanskje 25 % av vår konsesjonskapasitet og dermed 25 % av vår produksjon i Hardangerfjorden. Med de vanskeligheter vi har hatt med å få nye lokaliteter utenfor Hardangerfjorden, og den sykliske produksjon vi har med sesongmessige utsett innenfor og utenfor, kan vi ikke se at vi vil kunne utnytte resterende MTB-kapasitet utenfor forskriftsområdet. Vi vil derfor anta at en slik "tvangsinnføring" vil medføre omsetningsnedgang for oss på minst 45 millioner kroner. Vi får også færre kilo produsert fisk å fordele kostnadene på, og med svært volatile priser i laksemarkedet vil driftsgrunnlaget og evnen til innovasjon bli sterkt redusert. Dette medfører at vi må vurdere grunnlaget for videre drift i Hardangerfjorden.

3.3 Eget biomassetak innenfor og utenfor Hardangerfjorden

Tombre har i dag konsernbiomasse i region vest, dvs at vår totale konsesjonskapasitet kan benyttes på alle våre lokaliteter alt avhengig av hvor det er står fisk til enhver tid. Dette gir oss som et lite havbruksselskap en helt nødvendig fleksibilitet for å kunne utnytte de få konsesjoner vi har. Quatro Laks AS sine konsesjoner er derimot ikke med i konsern-MTBen.

Hvis det innføres et eget biomassetak for Hardangerfjorden mister vi fullstendig denne fleksibiliteten. Hvis vi må dele opp konsesjonene våre med noen konsesjoner innenfor Hardangerfjorden og noen konsesjoner utenfor, gir dette en fullstendig håpløs situasjon for oss. I stedet for å være et konsern med flere konsesjoner, blir vi i realiteten to små selskaper med separate cluster (innenfor og utenfor Hardangerfjorden). I hvert av disse clusterne vil det da være et eget biomassetak, hvor vi blir nødt til å operere med generasjonsbasert utsett (liten fisk på en lokalitet og stor på en annen, det vil si adskilte årklasser). Dette kan kanskje fungere for et stort selskap som får delt sine konsesjoner i to, men det vil ikke fungere for oss.

Vi har beregnet at bare ved å miste denne fleksibiliteten vil vi måtte redusere vår produksjon med anslagsvis 550 tonn per år. Dette gir en omsetningsnedgang på om lag 16,5 millioner kroner. Innføring av denne bestemmelsen vil også være ødeleggende for vår investering ved å kjøpe Fjord Drift AS og alle de kostnader som vi har lagt ned i søknaden om egen lokalitet i Sognefjorden.

Så vel de endringer som er beskrevet i pkt 3.2 som i dette pkt 3.3 vil gjøre at vi bidrar med betydelig mindre volum til Hardanger Fiskeforedling og vi mener det er påregnelig at vår reduksjon i produksjon vil medføre nedbemanning hos Hardanger Fiskeforedling.

4 ANDRE INNSPILL TIL FORSKRIFTSFORSLAGET

4.1 Om FHL sitt høringsinnspill

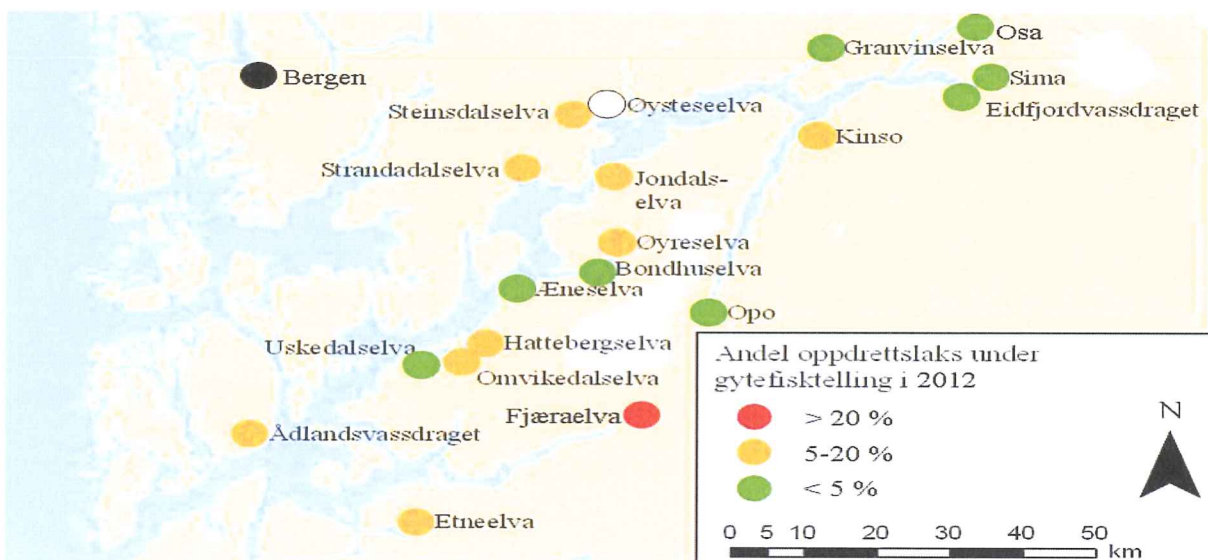
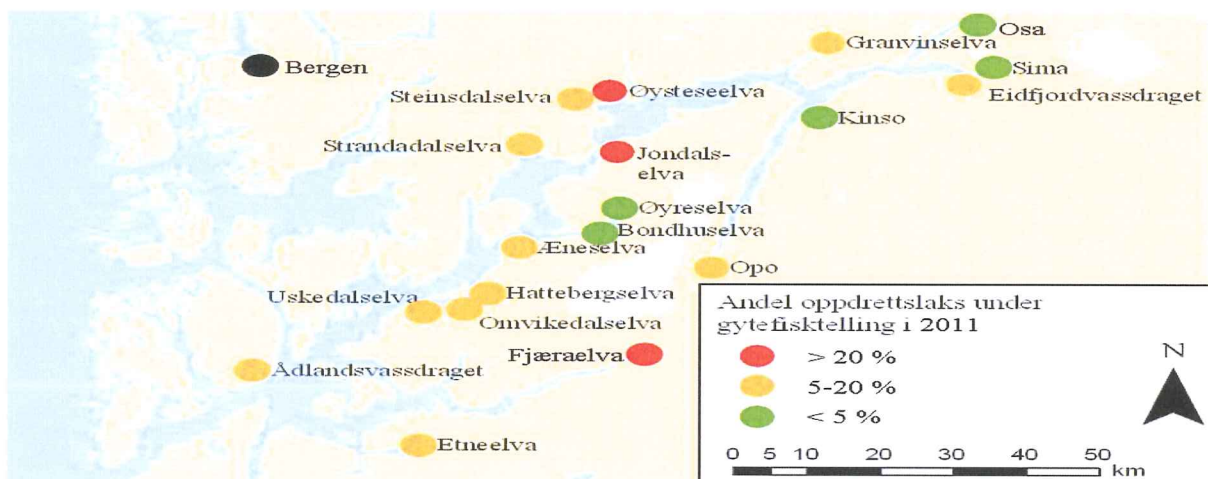
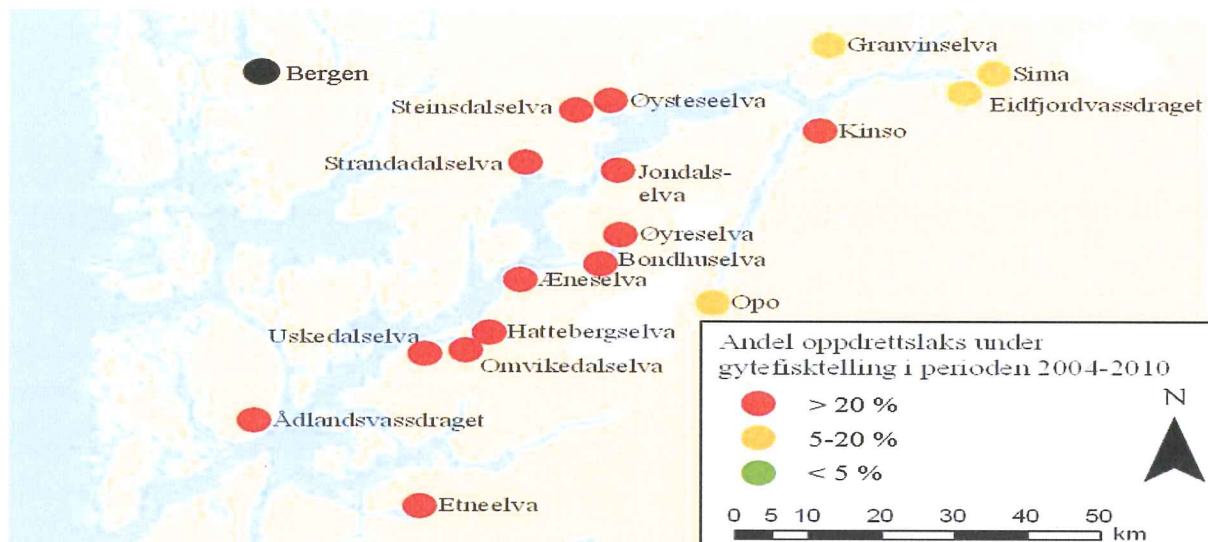
Tombre er medlem av Fiskeri og Havbruksnæringens Landsforening (FHL) og støtter det høringsinnspill som FHL har utarbeidet. Som påpekt av FHL er det en rekke prinsipielt betenkelige forhold ved utkastet forskriften, og det er grunn til å stille spørsmål ved kunnskapsgrunnlaget bak og formålsoppnåelsen av forskriften, samt de juridisk problematiske sider ved å innføre en slik forskrift. Vi viser til det FHL har beskrevet, men ønsker selv på påpeke noen ytterligere forhold.

4.2 Rømming

Rømmingsfare kan vanskelig være en begrunnelse for forskriften. Utviklingen har vært svært positiv i Hardangerfjorden spesielt og på Vestlandet generelt. Med innføringen av NYTEK-forskriften i 2011 ble kravene til fortøyninger, anleggsstruktur og styrken på nøtene innstrammet. Det har trolig bidratt til nedgangen i rømmingstallene, noe som sammen med det økte fokuset på problematikken gir grunn til å tro at rømmingstallene forblir lave også i fremtiden.

Som FKD selv fremhever var det ingen rømmingshendelser i Hordaland i 2012. Det har heller ikke rømt fisk hittil i 2013.

Det finnes også god fangsthistorikk som viser at det har vært en betydelig nedgang av innslag av oppdrettsfisk de seneste årene. I Rapport nr. 215 i utkast til gjennomlesing utarbeidet i mars 2013 av Laboratorium for ferskvannsekologi og innlandsfiske, fremkommer det at andelen oppdrettslaks i Hardanger under gytefisketelling har gått kraftig ned de siste årene. Det er ingen grunn til å tro at denne trenden vil snu, særlig ettersom det i 2012 ble registrert 0 rømte fisk i Hordaland. Illustrasjonene på s. 12 i rapporten følger nedenfor:

Havbruksbedriftene i Hardanger og Sunnhordland har også gjennom HardangerFjordLauget inngått avtale med elveeierlag i regionen om fellestiltak i elver i forskriftsområdet. Blant annet har HardangerFjordLauget finansiert bygging av oppgangsfelle i Etneelva. Etneelva er den viktigste lakseelven i "Hardangerfjorden" og fiskefellen vil bidra vesentlig med å redusere innslag av rømt oppdrettsfisk i Etneelva.

4.3 Lusesituasjon – påvirkning på villaks

Departementet uttaler på s. 2 i Høringsbrevet at

"Utfordringane i Hardangerfjorden er mange, men dei er i hovudsak knytt til at villaksstammene og sjøaurestammene har vore svake i mange år. Årsaka til dette er samansett. Det er likevel fagleg semje i forskingsmiljøa og forvaltninga om at lakselus og rømd oppdrettsfisk er viktige årsaker til problema for villlevande laksefisk i dette området."

Etter vårt syn er det høyst usikkert hvilken påvirkning oppdrettsnæringen har for villaksstammene, herunder i form av lusepress. Det foreligger mange rapporter og forskning som viser at det er mange andre faktorer som også har betydelig (og større) påvirkning enn oppdrettsnæringen.

Dersom man til tross for manglende kunnskap legger til grunn at det foreligger en sammenheng, er det foreslåtte virkemiddelet likevel problematisk, ettersom målet med forskriften er å redusere lakserømming og luseproblematikk. Det kommer av at desto mindre sykdommer og luseproblemer man har i produksjonen, desto bedre biomasseutvikling vil man ha. Dette betyr på mange vis at de som er flinke på disse parameterne er de som risikerer å først stange i taket på de foreslåtte biomassebegrensningene.

Det uttales det på s. 9 i Høringsbrevet at

"I dag er særleg smittepresset av lakselus på ville stammar av laksefisk høgt. Dette kjem mellom anna av at den ståande biomassen i området er høg."

Dette resonnementet er for det første ubegrunnet og ikke nødvendigvis riktig. I tillegg til at lusenivået er minnet per fisk i løpet av de siste årene, er også det totale antallet lus på oppdrettsfisk i Hardangerfjorden mindre, til tross for at produksjonen er økt. Dermed foreligger det intet faktagrunnlag for å påstå at smittepresset av lakselus har sammenheng med høy stående biomasse. Det vises til det som er skrevet om dette i FHL's hørings svar i det vi også henviser til følgende tabell i høringsnotatet.

Å redusere biomassen er således et høyst usikkert virkemiddel for å verne om villfisk. Tombres anbefaling er i stedet at man følger Mattilsynets anbefaling om å akseptere høyere biomassetopper enkelte perioder for å kunne oppnå felles, synkronisert brakklegging i andre perioder.

4.4 Annet

Tombre støtter ellers FHL's innspill mht:

1. At innføring av forskriften vil være i strid med Stortingets beslutning om å ikke ta Hardangerfjorden med som nasjonal laksefjord
2. At det er tvilsomt om akvakulturloven gir hjemmel til å innføre regler som fører til automatisk inndragning av konsesjoner uten en konkret vurdering av nødvendigheten av dette
3. At det er høyst betenkelig å innføre bestemmelser som i realiteten er å anse som "kollektiv straff"
4. At valget av 50.000 tonn som "bærekraftsmål" for området fremstår som høyst vilkårlig og også svært urimelig tatt i betraktning at Langenuen er tatt med i det geografiske området av biologiske grunner, uten at taket er øket.
5. At forskriften vil virke i motstrid mot Mattilsynets soneforskrift og at kombinasjonen av de to regelsettene vil virke svært uheldig.

4.5 Rettslig prøving

Forskriftsforslaget vil medføre en regional næringsdiskriminering, samtidig som det vil være i strid med akvakulturlovgivningens forutsetning om at konsesjoner kun skal inndras etter individuell vurdering.

Vi vil på denne bakgrunn varsle at Forskriftsforslaget vil bli gjenstand for rettslig prøving dersom forskriften blir innført slik det er foreslått i Høringsbrevet.

5 AVSLUTNING

Undertegnede stiller gjerne i et møte med både Fiskeri- og kystdepartementet og Miljøverndepartementet for å nærmere beskrive og forklare de uproportjonale konsekvenser forslaget vil ha for sysselsetting og for oss som en mindre oppdretter i Hordaland.

Med vennlig hilsen
Tombre Fiskeanlegg AS
Quatro Laks AS

Håkon Tombre
Daglig leder og eier